

بسمه تعالی

بیانیه پایانی هفدهمین همایش انجمن مطالعات برنامه درسی

برنامه درسی ابتدایی؛ چالش ها و چشم اندازهای ایرانی، جهانی

سپاس خداوند منان را که این توفیق را نصیب گروه روشها و برنامه های آموزشی و درسی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران کرد تا همراه انجمن مطالعات برنامه درسی ایران در هفدهمین همایش سالانه خویش، رسالت خود مبنی بر ارتقای کیفیت آموزشی و بررسی سیاست گذاری در حوزه برنامه درسی را به سرمنزل مقصود نزدیک نماید و در جهت شناسایی چالش های برنامه درسی نظام آموزشی ایران در عصر حاضر و به تبع آن، تلاش برای معرفی راه های موثر غلبه بر چالش های شناسایی شده را اریه نماید.

نقطه هدف همایش حاضر، دوره تحصیلی ابتدایی است که بی شک همگی بر اهمیت و ضرورت آن متفق القول و مشترک الفکر هستیم و نیک می دانیم یکی از عمده ترین چالش های پیش رو در این دوره، تبیین عدالت آموزشی و تلاش برای تأمین فرصت های برابر یادگیری است. بر این اساس و با نظر به اینکه ضمن تلاش های بسیاری که جهت بهبود و ارتقای کیفی این دوره صورت گرفته، اما هنوز نتایج رضایت بخش نبوده و به سطح مطلوب در این زمینه دست نیافته ایم، از این رو، همایش حاضر، یکی از رسالت های اصلی خود را تلاش برای یافتن پاسخ های مناسب برای چالش های موجود در پرتو نگاهی تخصصی و مبتنی بر تجربه عملی قرار داده و محفل حاضر را غنیمتی بزرگ و بستر مناسبی جهت تبادل یافته ها و افزایش توان علمی و عملی در حوزه برنامه درسی یافته تا از این رهگذر گامی رو به جلو در جهت بازبینی، بازتعریف و در نهایت، دریچه ای به سوی تحول نظام آموزشی بازگشاید و بتواند گوشه ای از چالش های موجود پیش روی نظام آموزشی و برنامه درسی در دو سطح کلان و خرد را تبیین و برای آن راهکارهایی ارایه نماید.

از آنجا که حوزه مطالعات برنامه درسی، رسالت نهایی خود را بهبود کیفیت و ارتقای سطح کارآمدی نظام آموزش تعریف کرده است، ضمن بهره گیری از نگاهی تخصصی و با موضعی ترکیبی (نظر- عمل)، به تبیین جایگاه و نقش

مهم معلم و دانش آموز پرداخته و بر این نکته اذعان دارد که هر گونه تحول و تغییر باید با نظر و همراهی این دو رکن مهم نظام تعلیم و تربیت باشد.

بدین منظور، بندهای این بیانیه با هدف خلاصه نمودن مطالبات و راهکارهای مطرح شده به عنوان چراغ راه تصمیم‌گیری‌ها و فعالیت‌های آتی در این حوزه، به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

1) ضرورت توجه کامل و دقیق به موضوع آموزش و پرورش پیش دبستانی و دبستان

آنچه از بطن همایش حاضر برمی‌آید، حاکی از تاکید همه متخصصان و صاحب نظران و مطالبه آنان در توجه بیش از پیش به این دوره است. یکی از مهم‌ترین و بزرگترین مشکلات کشور ما، دقیقا بی‌اعتنایی و عدم توجه به کل عرصه آموزش و پرورش و به خصوص آموزش و پرورش پیش‌دبستانی و دبستانی است. به نظر می‌رسد ایران باید از جایی ساخته بشود که درست همانجا محل بی‌اعتنایی‌های آن شده است و آن جا آموزش و پرورش پیش‌دبستانی و دبستانی است.

2) بازنگری در مفهوم کودکی و بازتعریف آن

یکی از چالش‌های برنامه درسی در عصر حاضر، ارائه تصویر نادرست از مفهوم کودکی است. به نظر می‌رسد آنچه در نظام آموزشی امروز به عنوان پیش فرض در خصوص مفهوم کودکی در نظر گرفته شده است، تحت نگاهی سنتی و مبتنی بر فرهنگ غالب (مفهومی یکسان برای همه) است که نیازمند بازنگری جدی است و باید اصل منحصر به فرد بودن "هر کودک" مورد توجه باشد.

3) نگاهی دوباره به برخی چالش‌های داخلی بنابر تجربیات جهانی از رهگذر مطالعات تطبیقی

با وجود اینکه مطالعات تطبیقی در حوزه آموزش، امر نوپدید نیست، اما امروزه توجه بیش‌تر و تمرکز جدی‌تری را می‌طلبد. به ویژه در دوران شیوع کرونا و مواجهه اغلب نظام‌های آموزشی در سطح جهان با شوک بزرگ آموزشی، شایسته است که نظام آموزشی ایران نیز تجدید نظر در برنامه درسی داخلی و نوع مواجهه با چالش‌های موجود را با بررسی تجارب و چشم‌اندازهای جهانی مد نظر قرار دهد.

4) ضرورت توجه تومانی به دانش مبتنی بر نظر و عمل: نگاهی علمی به تجربیات عملی و تحلیل

یافته‌های عملی برای دستیابی به حوزه نظری

به نظر می‌رسد که نظام آموزشی کشور نیازمند توجه به هر دو عرصه را دارد. آنچه از بطن همایش حاضر برمی‌آید، حاکی از تاکید بر توجه بیش از پیش به سمت عرصه عمل و حرکت در این مسیر است، مسیری که به نظر می‌رسد غالباً در کشور ما کم‌تردد است.

5) توجه به زبان آموزی (آموزش زبان فارسی، زبان مادری، زبان انگلیسی و ...) در دوره ابتدایی باید به موضوع زبان آموزی بیش از پیش توجه شود. همچنین باید آموزش زبان مادری و زبان انگلیسی پس از طی مراحل آزمایشی جزو اولویت های تحول در دوره ابتدایی باشد و جایگاه آن از یک حوزه انتخابی به حوزه نیمه تجویزی و حوزه الزامی یا تجویزی تغییر یابد.

6) توجه به برنامه درسی به عنوان ابزار کلیدی تغییر برای آینده

توجه به پیشنهادهای خاص، بدیع به خصوص در عرصه کنونی، در جهت ایجاد تغییر و تحول و طرحی نو در تعلیم و تربیت. البته باید بدانیم، به منظور فهم برنامه درسی کنونی، و ایجاد تغییرات برای آینده ما باید ابتدا میراث خود از گذشته را درست درک کنیم، چرا که به نظر می رسد پیوند عمیق و زیادی بین تحولات کنونی و سنت های تربیتی گذشته وجود دارد که این به نوبه خود امکان تغییر برنامه درسی برای اهداف آینده را افزایش می دهد.

7) ضرورت توجه به مطالبات مجریان برنامه درسی در سطح خُرد: هم اندیشی مستمر با مجریان برنامه درسی

توجه به مطالبات و خواسته های مجریان برنامه درسی در سطح خُرد و تأمل در راهکارهای پیشنهادی آنان بایستی بیش از پیش به مثابه ظرفیتی ویژه جهت شناسایی و مواجهه مطلوب با چالش های موجود، مدنظر سیاست گذاران و تصمیم گیران حوزه برنامه درسی قرار گیرد.

8) توجه بر اصلاح ساختار و محتوای برنامه های درسی دوره ابتدایی

به نظر می رسد برای رسیدن به چشم اندازهای مطلوب در این دوره، نیازمند اصلاحات ساختاری در آن و تغییرات اساسی در محتواهای برنامه درسی در دوره ابتدایی هستیم که به برخی از آنها در همایش اشاره گردید.

9) ارتقای کیفیت پژوهش ها در حوزه مطالعات برنامه درسی

به نظر می رسد آنچه از رهگذر این همایش حاصل شد این است که ضمن اینکه پژوهش های خوبی در زمینه مطالعات برنامه درسی صورت گرفته است که باید یافته های آنها مورد مذاقه قرار گرفته و در عمل به کار گرفته شود، باید در برخی از حوزه های مطالعات برنامه درسی بازنگری و تغییر مسیر به سمت عرصه عمل و رجوع مستقیم به تجارب اجرایی در سطح خُرد شود که این مسئله به طور ویژه یکی از رسالت های

این همایش بود و بازبینی تجارب مجریان با نگاهی تخصصی و علمی در بخش تجارب برتر به عنوان یکی از جالب توجه ترین بخش های همایش حاضر مدنظر بوده است.

10) شناسایی و اولویت بندی حوزه های مغفول برنامه درسی

برنامه درسی دوره ابتدایی، خواسته یا ناخواسته، دچار برخی شکاف ها، خلأها و نقاط کوری است که ضمن مسجل شدن اهمیت و ضرورت توجه به آن ها، هنوز عنوان و برچسب مغفول را با خود به یدک می کشد و نیازمند تأمل جدی و بررسی همه جانبه و ارائه راهکارهای عملیاتی در آن خصوص می باشد.

امید است با استعانت از درگاه خداوند متعال، تلاش های علمی و عملی صورت گرفته در عرصه برنامه درسی که بخش ارزشمندی از آن در همایش حاضر مورد نقد و بررسی قرار گرفت، بتواند توجه اصحاب تعلیم و تربیت را بیش از پیش به نکات و موضوعات ذکر شده در دو روز همایش جلب نموده و جرقه هایی را در مسیر بازبینی شرایط موجود فراهم نماید و بتواند بستری را برای یافتن پاسخ های درست به چالش های پیش روی این دوره بگشاید.

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران

تاریخ برگزاری: ۲۸ و ۲۹ آبان ۱۳۹۹
به صورت مجازی
شماره تماس: ۰۲۰۷۵۱۴۳۶
وبسایت همایش: www.icsa.org.ir
آدرس کانال تلگرام: @hamayesh17

محورهای همایش:

- سیاست گذاری
- محتوای حوزه های یادگیری و انطباق آن با مراحل رشد
- موضوعات خاص و حوزه های مغفول
- تکالیف یادگیری خارج از مدرسه دانش آموزان
- عدالت آموزشی و فرصت های یادگیری
- محیط یاد، منابع و مواد یادگیری
- سنجش و ارزشیابی
- آموزش و بهسازی معلم
- شرکای برنامه درسی